

Az Alkotmánybíróság részére – 1535 Budapest, Pf : 773

Ügyiratszám: IV/1087-1/2022.

Panaszos: [REDACTED]

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/1087-2/2022	
Érkezett: 2022 JÚL 06.	
Példány: 1	Kezelőiroda: [REDACTED]
Melléklet: [REDACTED] db	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróság 2022. május 9. napján kelt IV/1087-1/2022. számú felhívása számomra 2022. június 1. napján került kézbesítésre. A Fővárosi Törvényszék 28.K.707.792/2020/11. számú ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszomat az alábbiakkal szeretném kiegészíteni:

I. Az Alapjogi kommentár – az alkotmánybírósági gyakorlat alapján (Novissima Kiadó – Budapest, 2021.) című szakkönyv mint forrásmunka felhasználásával a **megsértett alapjogok alkotmányjogi értelmezése** tárgyában az alábbiakat szeretném előadni:

XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek **bármely megkülönböztetés**, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékosság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy **egyéb helyzet szerinti különbségtétel** nélkül biztosítja.

Az Alaptörvény XV. cikkének (1)-(2) bekezdése rögzíti az általános esélyegyenlőséget, ezzel egyszersmind – alapvető jogként - garantálja az egyenlőséghez való jogot, az egyenjogúságot (pozitív irányú, az egyén jogait előtérbe helyező megközelítés), biztosítja továbbá a hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció tilalmát (negatív irányú, az egyénnel szemben álló entitások irányában megfogalmazott elvárás). Magyarország Alaptörvénye hatályba lépésével az esélyegyenlőség követelménye immár a bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetővé vált, ebben az esetben a jogszabálynak az az Alaptörvénnyel összhangban nem álló értelmezése vezethet alaptörvény-ellenesség megállapításához. A XV. cikk az egyenlőség szabályát nemcsak rögzíti, hanem ki is terjeszti a teljes jogrendszerre irányadó elvárásra.

Az egyenlőség követelménye alapvetően a jogok mikénti elosztását érinti. A jogegyenlőség mint a demokratikus jogállam feltétele a jog általi egyenlőként kezelést jelenti. Az egyenlőségből származó legalapvetőbb követelmény, alkotmányosan védett igény, hogy a releváns szempontból hasonló eseteket hasonlóan kezeljék, a különbözőket pedig különbözőképpen. A jogok nem oszthatók el önkényes kritériumok alapján. Az Alkotmányjogi döntési modell alapján el kell döntenie, hogy 1. korlátozás: a) fennáll-e megkülönböztetés, b) hátrányos-e a megkülönböztetés, c) az érintettek összehasonlítható helyzetben vannak-e, vagyis homogén csoportba tartoznak-e. 2. Védelmi kör: kiterjed-e az egyenlőségi követelmény az adott ügyre? 3. Korlátozási igazolás: Az eltérő bánásmód a vonatkozó alkotmányjogi mérce alkalmazásával igazolható-e, sértült-e az Alaptörvény?

Az egyenlőség hárompólusú jogviszony. Csak valamely norma által biztosított joggal vagy előírt kötelezettséggel, illetve egyedi intézkedéssel összefüggésben értelmezhetőek az egyenlőségből eredő következmények. Valamely jog megvonásában vagy másokat nem terhelő kötelezettség megállapításában kell megtestesülnie, így válik jogilag relevánssá. Forrását tekintve a megkülönböztetés jogalkotásban vagy jogalkalmazásban valósulhat meg, kifejezetten állami aktus. Az Alaptörvény zárt és ellentmondásmentes, egyetlen szabálynak sem lehet olyan tartalmat tulajdonítani, mely egy másikkal kiüresedne. Közvetlen a megkülönböztetés amennyiben egy személy kifejezetten eltérő bánásmódban részesül egy másik személyhez képest. Közvetett vagy rejtett a megkülönböztetés, amikor egy intézkedés semleges, mindenkire egyformán érvényes, hatását tekintve mégis egy konkrét személyt vagy csoportot sújt hátrányokkal. A hangsúly sohasem az intención, hanem a következményen van. A csoportképzés annak megállapítása, hogy kik vannak a szabályozás szempontjából releváns tulajdonságuk tekintetében összehasonlítható helyzetben.

A XV. cikk (2) bekezdése azt követeli meg, hogy az alapjogok vonatkozásában a jogosultak jogi pozíciója hozzávátőlegesen egyenlő legyen, az (1) bekezdés pedig azt, hogy a nem alapjogok vonatkozásában mindenki egyenlő elbánásban részesüljön. Eljárásjogi szempontból alapvetően nincs akadálya az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdés közötti átjárásnak, amennyiben az indítványozó mindkét rendelkezést megjelölte, az Alkotmánybíróság azt indítvány tartalmára figyelemmel kiválasztja, hogy az ügyet melyik előírás alapján tartja elbírálnak

Az ésszerűségi teszt: A különbségtétel akkor tekinthető ésszerűtlennek, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes. Az eredetileg normakontrollra irányuló ésszerűségi teszt a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszokra is alkalmazandó. Az egyenlőséghez való jog sérelmének megállapításához három feltétel egyidejű fennállása szükséges: a) az alkalmazott jogszabály többféleképpen értelmezhető, b) a bíróság nem az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezést választotta, c) az értelmezett tartalommal olyan különbségtétel valósult meg az egymással összehasonlítható helyzetben lévő személyek között, amely az alkalmazott jogszabályból nem következik szükségszerűen, így az értelmezés önkényes eredményre vezetett. A különbségtételnek a sérelmezett konkrét döntésből kell származnia.

Egyenlőségi ügyekben az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági (alkalmassági) teszt alkalmazása mögött az a megfontolás áll, hogy a megkülönböztetések egy része alapjogot sért, és az alapjog tekintetében tett megkülönböztetés valójában egyúttal alapjogkorlátozásnak is minősül.

XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslással éljen olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.

A tisztességes eljáráshoz való jog (fair trial) nem csupán az eljárás egyik tulajdonsága, hanem az eljárás egészének minőségét védő, ebben az értelemben elsődlegesen az anyagi jogot érvényre juttató eljárással szemben támasztott követelmény, processzuális alapjog, ugyanakkor e jogból további, a szoros értelemben vett eljárási garanciákon túlmenő alkotmányos elvárások is fakadnak. A tisztességes, méltányos, kiegyensúlyozott eljárás nehezen körülírható minőség, amelyet lényegében az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. Az összes részletszabály betartása ellenére is lehet méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút abban az értelemben, hogy vele szemben nem létezik más mérlegelhető alapvető jog vagy alkotmányos érték, mert már maga is mérlegelés eredménye. Az Alaptörvény az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges eljárásra ad jogot, ebben rejlik processzuális jellege.

A bírósághoz való fordulás joga két összetevőből áll: a) a bírói út igénybevételének biztosítása jogvita esetére, és b) a hatékony bírói jogvédelem követelménye. Fontos a versengő álláspontok figyelembevétele, az audiatur et altera pars, a fegyverek egyenlősége, illetve, hogy a bíróság nem hozhat olyan kérdésben döntést, amelyekben a feleknek nem volt lehetőségük megnyilatkozni, álláspontjukat kifejteni. A hatékony bírói jogvédelem követelménye azt az alkotmányos igényt jelenti, hogy a perbe vitt jogokról és kötelezettségekről a bíróság érdemben dönthessen. A bírósághoz fordulás hatékonyságának legfontosabb tartalmi követelménye az érdemi mérlegelés, amellyel összefüggésben a hatósági határozatot felülvizsgáló bírósági eljárás esetén merülhet fel probléma.

A tisztességes eljárásnak az Alaptörvényben nem nevesített, de abból levezetett jogosítványa a fegyveregyenlőség, amely alapvetően azt biztosítja, hogy a feleknek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy tény- és jogkérdésekben véleményt formálhassanak és állást foglalhassanak. A bizonyítékok megismerésének joga nem csupán az ügy tényállása szempontjából közvetlenül jelentős bizonyítékokra terjed ki, hanem minden olyan bizonyítékra is, amely a közvetlen bizonyíték hozzáférhetőségéhez, hitelességéhez, illetve teljességéhez kapcsolódhat.

Az indoklási kötelezettség követelménye (7/2013. (III.1.) AB határozat) a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, döntéseinek indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően számot kell adnia. Az adott ügyre alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot ad. Az indoklási kötelezettség sérelmére csak az indoklás hiányosságaival kapcsolatban lehet hivatkozni. Releváns kérdés, hogy a bíróság miért nem tartja alkalmazhatónak az idevágó és a fél által hivatkozott alkotmányos követelményt. Az elsőfokú bírósági döntés indoklása összefüggésben áll a jogorvoslathoz való joggal, mivel e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik lehetőség.

A tisztességes eljáráshoz való jog – annak processzuális jellege miatt - alapvetően nem nyújt lehetőséget a bírói döntés tartalmi kritikájára. Jogállami keretek között mindazonáltal a jogértelmezés a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. A bíróság törvény alá rendeltségének követelménye alapján a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen a hatályos jogot, önkényes, és formailag nem lehet tisztességes. A normatív alapját vesztett, egyszerű contra legem és az egyidejűleg már contra constitutionem esetek alapvetően az indokolt bírói döntés követelményének figyelembevételével, a jogalkalmazói önkény fennállása alapján különíthetők el. Az önkényesség a jogalkalmazói, jogértelmezési kötelezettség valamely egyértelmű, szándékos megszegéséhez kapcsolódik. Az alkalmazandó jog figyelmen kívül az indoklási kötelezettség megsértésével összefüggésben okozhat alapjog-sérelmet. A bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül az Alaptörvény 28. cikkében írt „józan ész” értelmezési követelményét sem.

A jogorvoslat hatékonysága megköveteli, hogy az ne csak formálisan valósuljon meg, hanem tényleges és érdemi legyen. A jogorvoslat igénybevételét részletszabályokhoz kötheti a jogalkotó, azonban e részletszabályok nem akadályozhatják meg, nem üresíthetik ki, illetve nem tehetik formálissá a jogorvoslathoz való jogot. A döntéshez hasonlóan hasonlóan a jogorvoslat hatékonyságának lényegi eleme, hogy a fél a sérelmezett döntés indokait kellő részletességgel megismerhesse, megfelelő lehetőséget kell biztosítani, hogy arra reflektálhasson. A jogorvoslati jog hatékony gyakorlására ugyanis kizárólag a döntést alátámasztó indokok és információk birtokában nyílik lehetőség. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogsérelem kiküszöbölésének lehetősége: az eljárási szabályok által meghatározott kereteken között a jogorvoslati eljárást lefolytassák, és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják. Az alkalmazandó jogszabály az elbíráltatóság szempontjából olyan megfelelő mércét, szempontot tartalmazzon, amelynek alapján a jogorvoslati fórum az állított jogsérelem fennálltát vagy annak hiányát megállapíthatja.

II. Alapjogi érveléssel ellátott indoklás arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, mely egyben indítvány az alkotmánybírósági határozat indoklása tartalmára nézve:

Megjelölöm az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit: **XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő.** Minden ember jogképes. (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek **bármely megkülönböztetés,** nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy **egyéb helyzet szerinti különbségtétel** nélkül biztosítja.

Figyelemmel az alperesi szociális hatóság ugyanabban az ügyben ugyanazon tényállás alapján folytatólagosan lefolytatott négy eljárására és döntésére, az Alaptörvény XV. cikkének (1)-(2) bekezdében rögzített az általános esélyegyenlőség sérült, ezzel egyszersmind az alapvető jogként garantált egyenlőséghez való jog sem volt biztosított az eljárásban a panaszos számára. Az egyenjogúságot biztosító pozitív irányú, az egyén jogait előtérbe helyező megközelítés valósult meg az sorrendben első három döntéshozatali eljárásban. A hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció tilalmának bitosítéka a negyedik, közigazgatási perben felülvizsgált eljárásban romlott el, ekkor a negatív irányú, tilalmas, az egyénnel szemben álló entitások irányában megfogalmazott elvárás teljesült. Magyarország Alaptörvénye hatályba lépésével az esélyegyenlőség követelménye immár a bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetővé vált, jelen esetben a jogszabálynak az az Alaptörvénnyel összhangban nem álló értelmezése vezethet alaptörvény-ellenesség megállapításához. A XV. cikk az egyenlőség szabályát nemcsak rögzíti, hanem ki is terjeszti a teljes jogrendszerre irányadó elvárássá, következőleg mind a közigazgatási, mind a bírói peres eljárásban érvényesülnie kellett volna.

Az egyenlőség követelménye alapvetően a jogok mikénti elosztását érinti. Ezzel szemben az első három évben jogosulttá vált a panaszos, a negyedik évben ellenben jogfosztottá. A jogegyenlőség mint a demokratikus jogállam feltétele a jog általi egyenlőként kezelést jelenti, mely követelmény a jogosultság merőben ellentétes elbírálásával negligálódott. Az egyenlőségből származó legalapvetőbb követelmény és alkotmányosan védett igény, hogy a releváns szempontból hasonló eseteket hasonlóan kezeljék, a különbözőket pedig különbözőképpen, szintén megsemmisült. A jogok nem oszthatóak el önkényes kritériumok alapján.

Az Alkotmányjogi döntési modell alapján abban kell döntenie, hogy fennáll-e 1. korlátozás: a) fennáll-e a megkülönböztetés a panaszost tekintve fennáll, b) hátrányos a megkülönböztetés, mert a jogosultból jogosulatlanná vált, c) az érintettek összehasonlítható helyzetben vannak, vagyis homogén csoportba tartoznak, hiszem a panaszos önazonos önmagával, a négy döntésben identitása azonban elkülönülten jelenik meg. 2. Védelmi kör: Az egyenlőségi követelmény kiterjed az adott ügyre, mert a jogszabályi környezet, a norma, a tényállás és az elbírálás szempontjából érdemi adatok minden eljárásban azonosak voltak, emiatt a jog alkalmazásának is hasonló eredménnyel kellett volna zárulnia. 3. Korlátozási igazolás: Az eltérő bánásmód a vonatkozó alkotmányjogi mérce alkalmazásával nem igazolható, sérült-e az Alaptörvény. A tisztességgel eljáráshoz fűződő részjogosultságok a procedurális igazságosság követelményének érvényesülését szolgálják, ezen belül is a részrehajlás tilalma azt követeli meg a hatóságoktól, hogy azonos ténybeli alapok mellett minden érintettel összefüggésben azonos döntést hozzanak. A részrehajlás tilalma ennek megfelelően a szelektív eljárásokkal szemben is alkotmányjogi védelmet nyújt, ami kiterjed mind arra, hogy az eljárást megindítják-e egy érintettel szemben, mind pedig arra, hogy az eljárás során azonos tényállás mellett azonos tartalmú hatósági döntés szülessen.

Az egyenlőség hárompólusú jogviszony. Jelen ügyben a szociális jogszabályi norma által biztosított joggal, előírt kötelezettséggel, illetve egyedi intézkedéssel összefüggésben értelmezendők az egyenlőségből eredő következmények. Az egészségügyi szolgáltatásra való jog megvonásában testesül meg, így válik jogilag relevánssá. Forrását tekintve a megkülönböztetés nem a jogalkotásban, hanem jogalkalmazásban valósul meg, és kifejezetten állami, ezen belül kormányhivatali aktus. Az Alaptörvény zárt és ellentmondásmentes, egyetlen szabálynak sem lehet olyan tartalmat tulajdonítani,

mely egy másikkal kiüresedne. A panaszos ügyében ez az axióma sérült. A negyedik, panaszolt jogalkalmazással az első három eljárásban alkalmazott szabályok teljesen kiüresedettek lettek, és vice versa. Az alkalmazott szabályoknak, normáknak két merőben ellentétes tartalmat tulajdonított a jogalkalmazó. A norma, a szabály elveszett, kiüresedett.

A közvetlen a megkülönböztetés követelménye teljesült, amennyiben a panaszos kifejezetten eltérő bánásmódban részesült egy másik eljárásban ügyfélként fellépő önazonos személyéhez képest. A közvetett vagy rejtett a megkülönböztetés is megállapítható, amikor egy intézkedés látszólag semleges, mindenkire egyformán érvényes, hatását tekintve egy adott időponttól kezdődően mégis egy konkrét személyt, a panaszost, esetlegesen egy egész csoportot, a szociálisan rászoruló csoportját sújtja hátrányokkal. A hangsúly sohasem az intención, hanem a következményen van, ezért a vélt szándékot, a kormányzati intézkedés mögöttes indítékát nem szeretném elemezni. A csoportképzés annak megállapítása, hogy kik vannak a szabályozás szempontjából releváns tulajdonságuk tekintetében összehasonlítható helyzetben. Az önmagával önazonos panaszos a szabályozás tekintetében minden releváns tulajdonságát tekintve egyenlő, egyebekben pedig a szociális rászoruló ellátásért folyamodók tágabb csoportjába tartozik.

A XV. cikk (2) bekezdése azt követeli meg, hogy az alapjogok vonatkozásában a jogosultak jogi pozíciója hozzátétőlegesen egyenlő legyen, az (1) bekezdés pedig azt, hogy a nem alapjogok vonatkozásában mindenki egyenlő elbánásban részesüljön. Eljárásjogi szempontból alapvetően nincs akadálya az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdés közötti átjárásnak, ezért az indítványozó mindkét rendelkezést megjelölte. Az Alkotmánybíróság azt indítvány tartalmára figyelemmel kiválaszthatja, hogy az ügyet melyik előírás alapján tartja elbírálnak.

Az ésszerűségi teszt alapján a különbségtétel akkor tekinthető ésszerűtlennek, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes. A panaszos ügyét tekintve az a határozott álláspontom, hogy semmilyen tárgyilagos mérlegelés, ésszerű indok nem magyarázhatja, hogy azonos tényállás és norma mellett, azonos ügytípusban és ügyfél esetében, ugyanaz a jogalkalmazó a jogosultság elbírálása során miért térhet át merőben ellentétes eljárási útvonalra és juthat gyökeresen ellentétes határozatra. A különbségtétel így csak önkényesnek minősülhet. Az eredetileg normakontrollra irányuló ésszerűségi teszt a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszokra, így jelen ügyre is alkalmazandó.

Az egyenlőséghez való jog sérelmének megállapításához három feltétel egyidejű fennállása szükséges: a) az alkalmazott jogszabály többféleképpen értelmezhető, b) a bíróság nem az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezést választotta, c) az értelmezett tartalommal olyan különbségtétel valósult meg az egymással összehasonlítható helyzetben lévő személyek között, amely az alkalmazott jogszabályból nem következik szükségszerűen, így az értelmezés önkényes eredményre vezetett. Az egyenlőséghez való jog sérelme az idézett alkotmányjogi feltételeket tekintve is megvalósult: A szociális hatóság intézkedése alapján bebizonyosodott, hogy a norma egymásnak gyökeresen ellentmondó módon is értelmezhető. A hatóság jogértelmezése és intézkedési gyakorlata az ügytípus tekintetében korábban egyértelmű volt, kikristályosott, ellentmondásoktól mentes volt. A hatóság alkotmányos joga a norma keretén belül kialakítani joggyakorlatát, azonban ezt követően a megvalósult intézkedési gyakorlat tekintendő az alkotmányos és tisztességes eljárásnak. Az ezzel gyökeresen ellentétes eljárás Alaptörvénnyel ellentétes, emiatt önkényes értelmezés, és a bíróság ez utóbbi jogértelmezést választotta. Az értelmezett tartalommal bár jogszerűnek tűnő, mégis alaptörvény-ellenes különbségtétel valósult meg, és különbségtétel a sérelmezett konkrét döntésből kell származik.

Egyenlőségi ügyekben az ésszerűségi teszt mellett az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági (alkalmassági) teszt alkalmazása is indokolt lehet, mely princípium mögött az a megfontolás áll, hogy a megkülönböztetések egy része alapjogot sért, és az alapjog tekintetében tett megkülönböztetés valójában egyúttal alapjog-korlátozásnak is minősül. Az egyenlőségi klauzúra alapított fenti érvelésem, mely kimutatta az egyenlőségi-alapjogsérelmet, egyúttal - az Alaptörvény I.

cikk (3) bekezdésén keresztül - két másik alkotmányos alapjog, a tisztességes hatósági eljáráshoz és a tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogsérelemhez fűződően diszkriminálta a panaszost.

XXIV. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy **ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn** belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely **perben a jogait és kötelezettségeit** törvény által felállított, független és pártatlan bíróság **tisztességes** és nyilvános tárgyaláson, **ésszerű határidőn** belül bírálja el.

(7) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét sérti.

A tisztességes eljáráshoz való jog (fair trial) nem csupán az eljárás egyik tulajdonsága, hanem az eljárás egészének minőségét védő, ebben az értelemben elsődlegesen az anyagi jogot érvényre juttató eljárással szemben támasztott követelmény, processzuális alapjog, ugyanakkor e jogból további, a szoros értelemben vett eljárási garanciákon túlmenő alkotmányos elvárások is fakadnak. A tisztességes, méltányos, kiegyensúlyozott eljárás nehezen körülírható minőség, amelyet lényegében az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. Az összes részletszabály betartása ellenére is lehet méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.

Jelen ügyben álláspontom szerint a tényállás a fentivel megegyező. A részletszabályok látszólag betartottak, látszólag kiegyensúlyozott az eljárás. Az anyagi jog érvényre jutása azonban sokrétű. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából jól megítélhető, hogy az Alaptörvényben lefektetett norma miként válik egy hosszabb eljárás folyamán keresztül alkotmánybírósági joggyakorlattá. Az alkotmánybíróság elbírálja a panaszos ügyét és határozatot hoz. Amennyiben az eset egy érdemben új alkotmányjogi kérdésre keres és ad választ, a meghozott határozat lesz a későbbi joggyakorlat alapja, az alkotmánybíróság a meghozott határozatra hivatkozva ítéli meg a rákövetkező, érdemi tényállásbeli azonosságot mutató ügyeket. A törvényhozó által megalkotott Alaptörvényi előírás az alkotmánybíróság joggyakorlatán keresztül kristályosodik ki alkalmazandó normává.

Minden más jogeljárásban, jogterületen, így a közigazgatási és a peres eljárásokban is hasonló módon alakult a törvényi előírás alkalmazandó normává. A szociális hatóság a szociális jogszabályok előírását a törvény céljával összhangban hosszú évek döntéshozatala során normává érlelték. Amennyiben az értékelés szempontjai, a mérce, az eljárási folyamat és a döntési szempontok változatlan jogszabályi környezetben hirtelen ellentétes irányt váltanak, gyökeresen megváltoznak, a tisztességes, méltányos és kiegyensúlyozott eljárás processzuális alapjogséreleme következik be. A részletszabályok névleges betartása ellenére ekkor a döntés méltánytalan és igazságtalaná válik, a processzuális igazság sérül.

A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút abban az értelemben, hogy vele szemben nem létezik más mérlegelhető alapvető jog vagy alkotmányos érték, mert már maga is mérlegelés eredménye. Az Alaptörvény az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges eljárásra ad jogot, ebben rejlik processzuális jellege. A peres eljárásban részletesen előadtam az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges, a tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő jogsérelmemet, azonban a bíróság ezt érdemben nem vizsgálta: A **Fővárosi Törvényszék 28.K.707.792/2020/11. számú ítélete 5. oldalán a (11) bekezdésben** leszögezte, hogy **„a Bíróság döntése során nem lehetett figyelemmel arra, hogy a felperes, illetve más ügyfelek ügyében korábban azonos vagy más tárgyú ügyekben milyen döntések, ítéletek születtek, kizárólag a BP/0502/814/2/2020. számú határozat jogszerűségéről kellett döntenie”**.

A bírósághoz való fordulás joga két összetevőből áll: a) a bírói út igénybevételének biztosítása jogvita esetére, és b) a hatékony bírói jogvédelem követelménye. A hatékony bírói jogvédelem követelménye azt az alkotmányos igényt jelenti, hogy a perbe vitt jogokról és kötelezettségekről a bíróság érdemben dönthesse. A bírósághoz fordulás hatékonyságának legfontosabb tartalmi követelménye az érdemi mérlegelés, amellyel összefüggésben a hatósági határozatot felülvizsgáló bírósági eljárás esetén. A fentebb felhívott bírósági rész döntés bizonyítja, hogy a panaszos perbe vitt alkotmányos jogáról sem érdemi döntés, sem érdemi mérlegelés nem született, a hatékony bírói jogvédelem alkotmányos alapjoga a tényállást tekintve nem volt biztosított. Erre vezethetőek vissza, hogy bár a peres eljárás során a részletszabályos látszólag betartásra kerültek, egészét tekintve a bírósági döntés processzuális alkotmányjogi szempontból mégiscsak igazságtalan.

Fontos alkotmányos részjogosítvány a versengő álláspontok figyelembevétele, az *audiatur et altera pars*, a fegyverek egyenlősége, illetve, hogy a bíróság nem hozhat olyan kérdésben döntést, amelyekben a feleknek nem volt lehetőségük megnyilatkozni, álláspontjukat kifejteni. merülhet fel probléma. A tisztességes eljárásnak az Alaptörvényben nem nevesített, de abból levezetett jogosítványa a fegyveregyenlőség, amely alapvetően azt biztosítja, hogy a feleknek egyenlő esélye és alkalmuk legyen arra, hogy tény- és jogkérdésekben véleményt formálhassanak és állást foglalhassanak. A bizonyítékok megismerésének joga nem csupán az ügy tényállása szempontjából közvetlenül jelentős bizonyítékokra terjed ki, hanem minden olyan bizonyítékra is, amely a közvetlen bizonyíték hozzáférhetőségéhez, hitelességéhez, illetve teljességéhez kapcsolódhat.

Az alperesi joghatóság ellenkérelmében a jövedelem vélelmezését érintően egy olyan kúriai jogegységi határozatra hivatkozott, melyet a bíróság még kifejezett kérelmemre sem küldött meg számomra, így arra észrevételt, nyilatkozatot sem tudtam tenni. A kúria határozatát azóta több alkalommal, mind a Kúria honlapján, mind más kereséssel is próbáltam megtalálni, azonban találat sosem érkezett. Ez egy olyan akár közvetlen bizonyíték, melyhez hozzáférésem nem volt, hitelességét, teljességét a Kúria oldalán ellenőrizni, megismerni nem tudtam. Észrevételezni szeretném, hogy az általam keresett alkotmánybírói határozatokat különösebb nehézség nélkül szoktam megtalálni. Erősen vitatom, hogy a jövedelemnyilatkozatba írt, a megelőző hónapra vonatkozó jövedelem-nélküliség önmagában törvényessé tenné a jövedelem-vélelmezési eljárást, hiszen pusztán a kitöltési útmutató számos olyan jövedelemtípust sorol fel, melyet nem kell feltüntetni a kérelemnyomtatványban. Az is egyértelműnek tűnik, hogy korábban a jogegységi határozat sem volt érdemi hatással a jogosultság megállapítására.

Az indoklási kötelezettség követelménye (7/2013. (III.1.) AB határozat) a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti. Részdöntésének idézőjelben felhívott indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően számot nem adott. Az adott ügyre alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot ad. Tekintve, hogy ebben a jogkérdésben ez nem valósult meg, ezért az indoklási kötelezettség sérelmére az indoklás már részletezett hiányosságaival kapcsolatban hivatkozom. Arra a releváns kérdésre, hogy a bíróság miért nem tartja alkalmazhatónak az idevágó és a panaszos fél által hivatkozott alkotmányos követelményt, nem kaptam választ. Az „alkotmányos követelmény” fordulat bizonyítja, hogy a peres eljárásban a fél igenis jogosult alkotmányjogi hivatkozásra. Az elsőfokú bírósági döntés indoklásának hiányossága összefüggésben áll a jogorvoslathoz való jog sérelmével, mivel e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik lehetőség.

A tisztességes eljáráshoz való jog – annak processzuális jellege miatt - alapvetően nem nyújt lehetőséget a bírói döntés tartalmi kritikájára. Alkotmányjogi panaszomban nem ezt teszem. Jogállami keretek között mindazonáltal a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Azáltal, hogy a szociális hatóság eljárásrendje és döntéshozatala gyökeres fordulatot vett, a norma kiüresedett, a jogértelmezés a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé vált. Már végképp nem lehetett tudni, mit kell és mit nem kellene beírni a

kérelemnyomtatványba, indul-e vagy nem indul jövedelem-vélelmezési eljárás, a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan vajon vagyonszerűen minősül-e vagy sem, és ami legfontosabb, mely feltételek fennállása mellett állapítja meg avagy utasítja el a joghatóság a panaszos kérelmét. Mindez hosszú éveken keresztül egyértelmű volt, majd minden érdemi jogszabályi változás nélkül kiüresedett a korábbi norma. Normakontroll nélkül a processzum, a tisztességes eljárásrend válik értelmezhetetlenné.

A bíróság törvény alá rendeltségének követelménye alapján a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen a tisztességes bírósági eljárásról való hatályos jogot, önkényes, és formailag nem lehet tisztességes. A normatív alapját vesztett, egyszerű contra legem és az egyidejűleg már contra constitutionem esetek alapvetően az indokolt bírói döntés követelményének figyelembevételével, a jogalkalmazói önkény fennállása alapján különíthetők el. A jogalkalmazói önkény a tisztességes hatósági eljárásról való jog megsértésével valósult meg, sajnálatos módon a panaszos által felvetett alkotmányjogi kérdés vizsgálatára a bírói úton sem került sor, a mellőzés okainak indoklására az ítéletben nem került sor. Az önkényesség, a jogalkalmazói, jogértelmezési kötelezettség egyértelmű, szándékos megszegése a közigazgatási úton valósult meg. A joghatóságnak egyértelműen tudatában kellett lennie az intézkedésében rejlő súlyos önellentmondásnak. Az alkalmazandó alkotmányos jog figyelmen kívül hagyása a bírósági indoklási kötelezettség megsértésével összefüggésben okozott alapjog-sérelmet. A bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül az Alaptörvény 28. cikkében írt „józan ész” értelmezési követelményét sem. Józan ésszel nem felfoghatóak a panaszos felperes perbeadványában és jelen alkotmányjogi panaszában is részletezett súlyos ellentmondások.

A jogorvoslat hatékonyságára való részjogosultság olyan alapkövetelmény, mely megköveteli, hogy a jogorvoslat ne csak formálisan valósuljon meg, hanem tényleges és érdemi legyen. A jogorvoslat igénybevételét részletszabályokhoz kötheti a jogalkotó, azonban e részletszabályok nem akadályozhatják meg, nem üresíthetik ki, illetve nem tehetik formálissá a jogorvoslatról való jogot. A döntéshozatalhoz hasonlóan hasonlóan a jogorvoslat hatékonyságának lényegi eleme, hogy a fél a sérelmezett döntés indokait kellő részletességgel megismerhesse, megfelelő lehetőséget kell biztosítani, hogy arra reflektálhasson. A jogorvoslati jog hatékony gyakorlására ugyanis kizárólag a döntést alátámasztó indokok és információk birtokában nyílik lehetőség. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogsérelem kiküszöbölésének lehetősége: az eljárási szabályok által meghatározott kereteken között a jogorvoslati eljárást lefolytassák, és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják. Az alkalmazandó jogszabály az elbírálhatóság szempontjából olyan megfelelő mércét, szempontot tartalmaz, amelynek alapján a jogorvoslati fórum az állított jogsérelem fennálltát vagy annak hiányát megállapíthatja.

Összefoglalhatóan megállapítható, hogy a jogorvoslat közigazgatási és perbeli foka alapjogi értelemben formálisan valósult meg. A jogsérelem kiküszöbölésének lehetősége korlátozott volt, mivel a jogorvoslati kérelemben írt alkotmányjogi sérelmet a perben nem vizsgálták meg, indoklást a hiátusra nem kaptam. Az alkalmazandó szociális jogszabály alapján, mely megfelelő mércét, normát tartalmazott, a közigazgatási hatóság több alkalommal jogosultságot, majd megmagyarázhatatlan fordulattal jogosulatlanságot állapított meg. Az önkényes közigazgatási döntés orvoslására a perben nem került sor.

Kérelmezem, hogy alkotmányjogi panaszomnak és indoklásomnak az Alkotmánybíróság adjon helyet, és a megjelölt bírói döntést és közigazgatási határozatot semmisítse meg. A nevem és indítványom közzétételéhez hozzájárulok, egyéb adataim közléséhez nem adok hozzájárulást. A panaszom közzétételénél kérem megfontolni, nem sérti-e a megjelölt személy jogait.

Kelt: Budapest, 2022. június 30.